

Милан Јосић
 Књижница XVIII гимназије, Загреб
 milan.josic@gmail.com
 Хрвоје Јосић
 Градска народна библиотека „Жарко Зрењанин“, Зрењанин
 josich@gmail.com

Тинејџер у књижници. Упомоћ!

Књижнице града Загреба – Књижница Медвешчак,
 Загреб, 20. ожујка 2009. године

Раздобље младости је фаза живота доминантно оријентирана на учење и прихватање нових сазнања. Исто тако, то је вријеме особног развоја, јер оно што је научно у младости, трајно утјече на вриједности, ставове и обрасце понашања у каснијој, одраслој доби. Већина младих пролази кроз процес социјализације, мање су спремни, емоционално и психолошки, ухватити се у коштац с различитим промјенама и стресним ситуацијама свакодневног живота.

Слободно вријеме се, према истраживањима, сматра подручјем у којем се млади најраније осамостаљују и аутономно понашају. Разумљиво је да се у том сегменту, сегменту слободних активности, младима што више презентирају садржаји, уз појачано укључивање друштва у реализацију слободног времена. А књижнице, тј. одјели за младе, јесу важан чимбеник у успјешном развоју особе и пријелазу из дјетињства у одраслу доб.

Књижничне услуге за младеж су данас дио свакодневнице скоро сваке народне књижнице. Или би то требале бити. Наиме, многе књижнице своје кориснике дијеле на дјецу и одрасле, те тако игнорирају потребу посебног бављења младима као посебном, „новом“ скупином корисника. Посебне књижничне услуге за младеж постоје у неким земљама већ дуго времена, тј.

сежу у далеку 1919. годину у Јавној newyork-шкој књижници (New York Public Library), но значајнији интерес књижница за младеж као корисничку скупину јавља се деведесетих година прошлог стољећа и то под утјецајем двију чињеница: појаве IFLA-иних *Смјерница за књижничне услуге за младеж* 1996. године, које су одредиле оквире у којима треба промишљати услуге за ове кориснике, и друге, тј. појаве нових технологија и медија које управо млади најбрже прихватају, па књижничари откривају да нови медији у књижници имају своју публику која се разликује од оне до тада уобичајене – дјеце и одраслих.

Стручни скуп *Тинејџер у књижници. Упомоћ!* започео је с три позвана излагања: dr.sc. Дубравке Миљковић, dr.sc. Иванке Стричевић и Верене Трибљаш, те Алке Стрпник. Дубравка Миљковић с Учитељског факултета у Загребу напомиње да је за успјешан одгојно-образовни рад с адолесцентима потребно знати какве си они циљеве постављају и како им можемо помоћи да их (ре)дефинирају у смислу потпунијег задовољавања психолошких и животних потреба. Адолесценти имају изразито развијену свијест о себи, али не знају у чему су добри, нису свјесни својих талената и могућности. У тражењу добрих особина младих, како би те таленте потакнули и усмјерили, у бољој су

позицији школски и градски књижничари, јер често с младима успоставе отворенији и приснији однос него што је то однос ученик–наставник.

Верена Трибљаш из Градске књижнице Ријека, у излагању „Књижничне услуге за младе: зашто и зашто не?“, парафразира: „Навући“ тинејдере на читање и књижнице једнако је тешко као привољети их да иду у цркву. При покретању књижничних услуга за младе треба испитати одговара ли радно вријеме народних књижница младима, али исто тако требамо бити свјесни да програми који теку у вријеме наставе младима постају синоним за бијег с наставе. Рјешење је у програмима суботом, или у тједну иза 20 сати. Добра и квалитетна књижница за младе не може бити само складиште књига и материјала, већ мјесто на којем млад човјек може научити доћи до квалитетне информације, уз помоћ књижничара, до информације потребне за живот, какву иначе не сусреће у суставу школства. И књижничар зна да је потребан већи напор у окупљању младих око заједничког програма, него понудити рачунала. Увијек постоје двије опције: учинити једноставнију, а мање корисну, или уложити напор и осјетити задовољство успјеха, поручује Верена Трибљаш.

Алка Стрпник из књижнице Медвешчак у Загребу, у свом излагању „Одјел за младеж у народној књижници: стратегије оснивања“, говори да их је на оснивање одјела за младеж додатно покренуо осјетни пад чланства младих који, престанком кориштења услуга и програма за дјецу, нису пронашли одговарајуће садржаје на Одјелу за одрасле. Самом отварању Одјела за младеж претходило је истраживање циљане групе (у доби од 13 до 20 година). „Истраживањем смо жељели утврдити информацијске потребе и интересе, теме и грађу коју би млади хтјели на одјелу, врсту програма, те колико су спремни судјеловати у провођењу програма“ – наглашава Алка Стрпник. Важне карактеристике одјела за младеж су хоризонтална и вертикална проходност, које се односе на могућност кориштења свих извора, те одрастање корисника уз програме и услуге свих одјела у народној књижници. Одјел за младеж *Иди на види* основан је 2000. године. Тијеком времена су се двије књижничарке специјализирале за рад с младима. На одјелу се налазе збирка стрипова и часописа, књига на страним језицима, мултимедијална збирка, друштвене игре. Тренутачно је 1.600 корисника овога одјела.

Тржиште добре праксе – други дио програма скупа, обухваћа неколико примјера добре праксе на Одјелима за младе у народним књижницама.

Вјерушка Штивић, Народна књижница Петра Прерадовића из Бјеловара излаже тијек оснивања Клуба љубитеља књиге (Book Fun Club) у својој књижници. Идеја за оснивање клуба љубитеља књиге за тинејдере дошла је након предавања књижничарке из бечке књижнице која је говорила о њиховом ра-

ду с тинејдерима. Требало је промјенити начин рада и приступ, а анкета је дала путоказе у којем смјеру требамо кренути. Клуб љубитеља књиге основан је 2003. године при Дјечјем одјелу књижнице. Окупља тинејдере од 13 до 16 година који желе активно судјеловати у разним програмима, а једном тједно по два сата је редовити састанак за договарање и провођење пројеката. Нагласак је на програмима које тинејдери сами осмисле и проводе, као што су представе типа отвореног театра у којима пропитују себе и друге. Отворен је и посебан простор за тинејдере под називом *Teen on* којег сами уређују чланови клуба. Активни чланови Book Fun Cluba често долазе у књижницу и помажу у обављању свакодневних књижничарских послова, а судјелују и у свим већим програмима који се проводе у књижници.

Ива Цицера из Градске књижнице Пазин у излагању „+14“ наглашава да се поставило питање: што понудити тинејдерима? Што би њима било занимљиво? Одлучено је да се одржи једна радионица под називом +14, с циљем да тинејдери сами одлуче што желе радити. Назив радионице дефинира и увјетује доб полазника, а то је да они морају бити старији од 14 година. Први полазници дали су своје замисли и асоцијације, те напомене да желе долазити у књижницу на радионицу у вечерњим сатима, када им „не сметају дјеца и остали“. У тим сатима писали су критичке осврте на књиге (лектира и друге), а летке након радионице оглашавају у својим школама и у књижници. Те препоруке су проширене на гласбу, филмове и осврте с екскурзија. Може се рећи да цензуре нема, могу слободно изразити своје мишљење, све док написани текстови аргументирају њихове ставове и док нису увредљиви. На овај начин тинејдери сами промовирају књигу и читање.

Кети Крпан из Књижница града Загреб – Књижница Селчина, у раду „Књига као објект који ће нас спојити с тинејдерима“, излаже идеју тинејдера као водитеља радионице. Тинејдера, који је прочитао књигу по властиту избору, уз одређене смјернице, припрема се за водитеља радионице. Радионици присуствују тинејдери који су прочитали књигу, али и они који нису, те се на радионици кроз дискусију проблемски постављају и рјешавају стварни тинејдерски проблеми. Истовремено, они који књигу нису прочитали, потичу се на читање. На крају радионице, тинејдери добивају попис нових наслова, а писмени радови, закључци, фотографије, поруке и сл. излажу се на панелу. Примарни циљеви оваквих радионица су окупљање тинејдера у књижници, зближавање с том популацијом, ненаметљиво одгојно дјеловање и усмјеравање, потицање на уочавање, постављање и увиђање рјешења неких животних проблема те неопредно усвајање моралних људских вриједности.

Дајана Брунац из Градске књижнице у Задру, у излагању „*Сваштарница* – како тинејдери сваштаре у

Градској књижници Задар“, упознаје нас с програмом *Сваштарница* који је покренут 2000. године на Дјечјем одјелу, а према америчком моделу live show програма „Open mic“ (Отворени микрофон), у којем су чланови публице уједно и извођачи, најчешће у три категорије: гласба, драма и поезија. Након неколико година, програм је више усмјерен на заједничке игре, квизове и учење (баштина, занати и вјештине, повијест и књижевност). Сљедећа смјена генерација доноси нове интересе и нови концепт: мало игре, пуно приче о проблемима одрастања, хит-књигама, религији и етици, глази и моди прошлих десетљећа. *Сваштарница* је добро пропраћена у медијима. Понекад изађе из простора књижнице, те се повремено одржава и на стајалиштима библиотекуса.

Кристина Чуновић, Мирослав Катић, Маријана Керановић из Градске књижнице „Иван Горан Ковачић“ Карловац, у заједничком излагању „Креативне радионице за младе“ побројавају активности у раду с младима. Од 1997. године проводи се програм *Ђачки дани* тијekom школских празника, у виду низа едукативних и креативних радионица (еколошке, информатичке, литерарне, гласбене). Нови одјел, Књижница и читаоница за младе, отворен 2003. године, посједује сувремену опрему и литературу за младе која се не посуђује, јер је циљ да млади проводе што више слободног времена у књижници. Нагласак је на организирању радионица, парлаоница, дискусија и читатељских група.

Гроздана Рибичић, Градска књижница Марка Марулића у Сплиту, у свом излагању „Тинејџер у сплитској градској књижници. Јухуу!“ износи податак да се, након отварања нове књижнице за младе, само у годину дана број младих учлањених готово утростручио. Најважнија имплементирана новина у раду с младима је да они сами креирају, или својим жељама усмјеравају, организацију својег простора и својих садржаја. Чланови клуба младих књижничара *У реду је!* израђују билтене својих препоручених наслова, плаката, анкета, дебата... креирају и судјелују у различитим радионицама, волонтирају у раду с умировљеницима на рачуналном течају, читању прича... основали су бенд Књижнице „Марул“, израђују своје мрежне странице. Све су то назнаке дугорочних пројеката у којима су се многи млади пронашли, те се осјетили важнима

и задовољнима. Дошли су у Књижницу и нећемо их пустити (наравно, док они сами не зајеле отићи), него учинити све да са собом доведу још „екипе“...

Ивана Хрват Кричанчић, Алица Коларић, Верена Трибљаш, књижница Ријека, у свом излагању „Оста-

ти или нестати, тренутак који се неће вратити“, тврде: све што се ради по питању младих треба чинити с њима, а не за њих!. Младе је потребно укључити у све активности, од планирања до евалуације, изградње збирки, у планирање, домишљање, организацију и provedбу догађања, уређење простора, Интернетске странице. Водитељи књижница морају инсистирати на континуираним програмима, не повременим, јер тек континуирани стварају навику, а од књижнице препознато мјесто сусрета младих.

Врло је важно истражити и схватити колико млади уопће имају слободног времена, што раде у слободно вријеме, што би жељели радити, а немају гдје, те зашто би уопће пожељели своје вријеме проводити у књижници? А одговори су: зато што имају право на то да њихове потребе буду препознате и задовољене; зато што је улога књижница да свакој од својих корисничких скупина приступа на одговарајући начин и да не искључује ниједну, само зато што се разликује од других; зато што млади људи требају информације које су им важне за живот и школовање, а требају их добити од стручњака; зато што млади људи изграђују своје ставове и оспособљавају се за избор ако имају тачне информације и некога с ким ће их расправити; зато што...